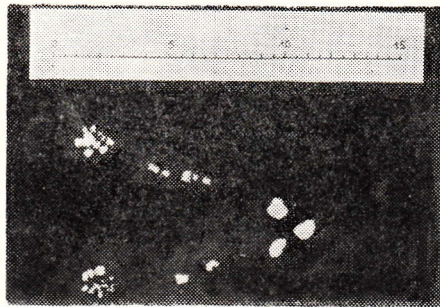

dawanie moczu (mokra sierść na brzuchu). Zwykle norki pozornie zdrowe poprzedniego dnia znajdowano padłe w kłatkach nazajutrz. Rzadki przypadek automutilacji świadczą o silnych bólach towarzyszących kamicy zaobserwowano w fermie „K” u 1 i półrocznej samicy. Znalaziono ją martwą w domku z wyszarpanym zębami podbrzuszem i częściowo uszkodzoną skórą na udach. Obok padłej norki leżał kamień moczowy wielkości laskowego orzecha, o bardzo szorstkiej powierzchni.

Obraz sekcyjny padłych na kamicy nerek był różnorodny, w zależności od lokalizacji kamieni i ich wielkości.

Rys. 2. a — miedniczki, b — moczowody, c — pęcherz

W przypadkach uwięźnięcia kamieni w przewodach moczowych obserwowano silnie zaznaczony stan zapalny i obrzęk w miejscu zatkania kamienia, przy nieodróżności cewki moczowej stwierdzano dużą ilość

moczu w pęcherzu. Pęcherz wypełniony kamieniami niejednokrotnie był silnie powiększony.

Kamienie miały różną wielkość i różny kształt. Stwierdzano piasek, kamyki wielkości ziarenka soczewicy, grochu, orzecha laskowego, kuliste, guzowate o szerokiej lub gładkiej powierzchni (gładkie, gdy było kilka w pęcherzu (rys. 2).

Kamienie moczowe stwierdzano najczęściej tylko:

w pęcherzu	36 przypadków	— 72%
w pęcherzu i moczowodach	8 „	— 16%
w pęcherzu, moczowodzie i nerkach	1 „	— 2%
tylko w moczowodzie	3 „	— 6%
tylko w nerkach	2 „	— 4%

50 przypadków

Na podstawie obserwacji stwierdzono:

Znikome straty 0,024% pogłowia z powodu kamicy u nerek żywionych głównie świeżym mięsem i odpadami poubojowymi oraz obficie zaopatrywanych w wodę do picia (ferma „B”).

Nasilenie kamicy u nerek do 1,04% w latach żywienia głównie mrożonym mięsem końskim, składowanym kilka miesięcy w chłodni.

Zmniejszenie zapadalności na kamicy do 0,35% przy zmianie karmy, gdy zastąpiono dużą część mrożonego mięsa końskiego świeżymi odpadami poubojowymi i rybami oraz zapobieżono brakowi wody przez zmchanizowane doprowadzanie wody do poidel (ferma „K”).

Piśmiennictwo zawierające 15 pozycji u autorki.

Adres autora: Jadwiga Steffen, Katowice, ul. Brynawska 27.

MATYŁDA SZCZUDŁOWSKA

Torbiel gruczołu trzeciej powieki u psa

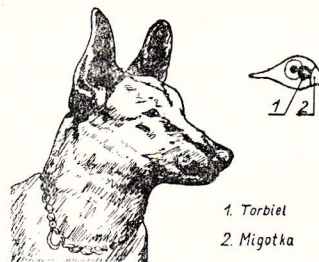
Z Katedry Chirurgii z Okulistyką Wydz. Wet. WSR we Wrocławiu
Kierownik: doc. dr RYSZARD BADURA

Owczarek alzacki, wyraźnie otyły, w wieku 10 mies. zwraca uwagę przyciemnieniem wejrzeniem prawego oka. Ospaly wygląd, niezgodny z ruchliwym usposobieniem zdrowego zresztą psa pochodzi od zmniejszenia szpary powiekowej i od przysłonięcia gałki ocznej w donosowym kącie różową błoną trzeciej powieki, czyli migotki (rys. 1, 2). Spoza wolnego brzegu migotki sterczy na tle twardówki i częściowo rogówki, w kierunku źrenicy różowy, krągły, twardy, niebolesny guzek wielkości i kształtu fasolki (rys. 1,1). Zmniejszenie szpary powiekowej i wysunięcie migotki wraz z guzkiem jest następstwem albo cofnięcia się gałki ocznej w głąb oczodołu pod wpływem odruchowego skurczu mięśnia wciągacza gałki ocznej (*musc. retr. bul. oc.*), lub wskutek zaniku wyściółki tłuszczowej oczodołu. Zanik wyściółki nie wchodzi w grę, gdyż nie ma objawów wychudzenia przedstawianego okazu. Pozostaje więc jako wytłumaczenie tylko odruchowe cofnięcie się gałki ocznej wskutek skurczu mięśnia wciągacza gałki, w następstwie drażnienia jej guzkiem wychodzącym spoza migotki. Początkowe objawy obecnego stanu psa datują się od 4 mies. życia. Bezskuteczne od tego czasu leczenie zachowawcze zacydowało o chirurgicznym usunięciu guzka oraz częściowo wysuniętej migotki. Tak bowiem guzek sięgający do źrenicy, jak i wysunięta migotka szpeciły wygląd psa, guzek ponadto, jakkolwiek nieznacznie, przeszkadzał w widzeniu.

Po zabiegu krwotok obfitszy niż zwykle w takich przypadkach, powstrzymany podwiązaniem naczyń, pozwalał domyślać się, że usunięcie guzka pochodzi z głębszej części gruczołu surowiczno-śluzowego migotki. Część ta bowiem jest obficie ukrwiona, niż migotka i powierzchowna część jej gruczołu. Badanie

histopatologiczne wykazało, że guzek wychodzi z gruczołu Hardera, tj. z głębszej części gruczołu migotki, lecz zarazem ustaliło, że guzek nie jest nowotworem, za jaki początkowo uchodził, lecz torbielą gruczołu, powstałą raczej w następstwie zaburzeń rozwojowych niż wskutek zatkania i rozszerzenia przewodu wyprowadzającego gruczołu na tle zapalnym. Wygojenie wspomagane codziennie 1% maścią chlorocyklinową nastąpiło w ciągu tygodnia.

Brak złych następstw po usunięciu migotki, jak to wynika z mnóstwa podobnych, pomyślnie przeprowadzonych zabiegów u psa, świadczy o małym znaczeniu tego narządu dla oka. Migotki u zwierząt domowych

w założeniu swym przedstawiają urządzenia, ochraniające gałkę oczną przed uszkodzeniem ze strony ciał obcych przy opuszczeniu głowy nisko do ziemi, jak na pastwisku, lub u węszących psów i czających się kotów. Wysuwanie migotki, pozbawionej mięśni odbywa się biernie, w chwili odruchowego skurczu mięśnia wciągacza gałki ocznej.

W następstwie tego gałka cofa się w głąb oczodołu

i ślącza wyściółkę tłuszczową, która przemieszcza się w przód i wypycha migotkę, zakrywającą tylko $\frac{3}{4}$ gałki ocznej, widocznej w szparze powiekowej. U ptaków gałki oczne są tak duże, że nie pozostawiają miejsca w oczodole, ani na mięsień wciągacz, ani na cofanie się gałki w głąb oczodołu. Toteż ptaki posiadają mięśnie do poruszania migotek (*m. quadratus* i *m. pyramidalis*) i zasłaniają gałki oczne przy rozwarzonych powiekach, gdy leżą długo w blasku słońca, na wietrze i zimnie. Zasłaniają też gałki przezrzystymi migotkami ptaki nurkujące przy rozwarzonych powiekach w pogoni za zdobyczą. Zasłaniają wreszcie migotkami gałki oczne sowy, gdy w dzień siedzą z otwartymi powiekami i chronią oczy przed blaskiem słońca. Ptaki zatem posiadają migotki w pełni zachowane, natomiast gryzonie, krety, jeże, leniwe, a także naczelnie i małpy mają podobnie jak człowiek migotki szczątkowe. Czworonogi domowe ze swymi biernymi, małymi migotkami przedstawiają typ zwierząt w okresie jakby uwsteczniania się migotek, stanowiąc przejście od typu zwierząt z utrzymanymi w pełni, czynnymi migotkami (ptaki) do typu zwierząt z migotkami szczątkowymi (naczelnie).

Zjawisko uwsteczniania się migotek, będące wyrazem zmienionych kulturą hodowlaną warunków środowiska, sprowadza też niedoskonałość konstytucjonalną tego narządu i wynikającą stąd, zwłaszcza przy nadmiarze żywienia, gotowość migotek do częstych u psów zwyrodnień w postaci rozpadu lub nowotworzenia. Także zwyrodnienia nowotworowe szczątkowej, a więc marnej konstytucjonalnie trzeciej powieki, czyli błony mruźnej (*plica semilunaris*) u dzieci, wskazuje na podobne warunki pojawiania się zwyrodnień uwsteczniających się trzecich powiek u młodych psów. W jednym i drugim przypadku chodzi o zanik i o stąd płynącą skłonność do zwyrodnień analogicznych narządów oczu.

Piśmiennictwo

1. Roszczyński W. P.: Ob angioblastomach epibulbarnej zony i połunnej składki u lic dietskago i junosziwskiego wzrosta. Wiest. Ophthal. 2, 1965.
2. Walss: The Vertebrate Eye, cyt. z Smythe R. H. Veterinary Ophthalmol. 1956.

Adres autora: doc. dr Matylda Szczudłowska, Wydz. Wet. WSR we Wrocławiu, ul. Łukasiewicza 13/4.

JAN CHWALIBÓG, BARBARA BUSZKIEWICZ

Zestawienie chorób drobiu stwierdzonych na terenie woj. zielonogórskiego w pracowniach WZHW w 1962 i 1963 roku

Z WZHW w Gorzowie Wlkp.
Kierownik: dr JAN CHWALIBÓG

W analizowanym dwuletnim okresie czasu poddano badaniom 813 padłych ptaków, w tym:

Tab. 1

Rok	Kury		Kaczki		Indyki			Bażanty		Gołębie	Łabędzie	Razem
	dorośle	piskl.	dorośle	kaczęta	dorośle	indy-częta	Gęsi	dorośle	piskl.			
1962	169	185	8	29	2	—	2	3	21	2	2	423
1963	183	140	15	31	2	7	4	2	3	1	2	390
Razem	352	325	23	60	4	7	6	5	24	3	4	813

Tab. 2. Ilość badań, w rozbięciu na pory roku w %

Zima	Wiosna	Lato	Jesień
19,3%	41,6%	21,0%	18,1%

Rozbicie tych ogólnych danych na poszczególne jednostki chorobowe przedstawiają dalsze tablice.

W latach 1962 i 1963 przeprowadzono również szereg badań bakteriologicznych (1962 — 3707, 1963 — 4639) kału kaczek na obecność salmoneli. Wyniki badań były negatywne.

Omówienie

Ad tab. 2. Największa ilość badań w skali rocznej przypada na wiosnę. Ten stan należy tłumaczyć zwiększoną ilością pogłowia drobiu, szczególnie młodego, bardziej wrażliwego na choroby niż osobniki dorosłe oraz do pewnego stopnia niedoborami ilościowymi i jakościowymi pasz. W tym okresie szczególnie często stwierdza się awitaminozy, które znowu usposabiają do chorób zakaźnych i inwazyjnych.

Ad tab. 4. Spośród chorób wirusowych stwierdzono jedynie trzy jednostki chorobowe: pomór rzekomy, ospo-dyfterię i białaczkę trzewiową. Istnieje po-

dejrze, iż powodem padnięcia niektórych badanych ptaków mogły być inne choroby wirusowe. Dotyczy to przede wszystkim innych wirusowych chorób dróg oddechowych kur oraz wirusowego zapalenia wątroby kaczek.

Niektóre jednostki chorobowe występowały tylko w pewnych okresach jednego roku np. ospo-dyfteria u kur.

Tab. 3. Ilość przypadków chorobowych, w rozbięciu na grupy wg czynnika etiologicznego

Rok	Choroby zakaźne			Choroby inwaz.	Choroby przem. materii niedobór witamin	Inne rozpozn.	Inne nierozp.	Razem	
	wirus	bakt.	grzyb.						
Kury	1963	11	100	11	77	20	60	44	323
	1962	53	107	1	73	39	42	39	354
Kaczki	1963		13	10				23	46
	1962		9				10	18	37
Gęsi	63		4						4
	62			2					2
Indyki	63		2			7			9
	62				2				2
Bażanty	63		1					4	5
	62		11			2	10	1	24
Gołębie	63						1		1
	62				2				2
Łabędzie	63			1				1	2
	62		1				1		2
Razem	64	248	25	154	68	124	130	813	